

Prof. Dr. Mehmet Aydın Hocam'ın Ardından

MUSTAFA ERDEM

Ankara Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Türkiye
Ankara University, Faculty of Theology, Türkiye
mustafa.erdem@ankara.edu.tr

<https://orcid.org/0009-0002-6670-1953>

Prof. Dr. Mehmet Aydın, 1942 yılında Konya'nın Bozkır ilçesi Kozağaç köyünde doğdu ve ilkokulu orada bitirdi. Ortaokul ve lise tahsilini (Konya İmam Hatip Lisesi) Konya'da tamamladı. 1967 yılında Konya Yüksek İslam Enstitüsü'nü bitirdi ve bu arada Konya merkezde vaizlik görevi aldı. Enstitüyü bitirdikten sonra Bursa İmam-Hatip Lisesi'nde 1973 yılına kadar meslek dersleri öğretmenliği yaptı. Öğretmenlik yaparken 1969-1970 yılları arasında Arapçasını geliştirmek için Bağdat Üniversitesi'ne gitti.¹

1975 yılında Erzurum Atatürk Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi'nde (Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'ne bağlı olarak) Merhum Prof. Dr. Hikmet Tanyu'nun danışmanlığında hazırladığı "Dinlerde Şeytan İnancı ve Anlayışı" isimli teziyle "Dinler Tarihi" doktoru oldu.

1975-1977 yılları arasında Konya Yüksek İslam Enstitüsü'nde Dinler Tarihi ve Din sosyolojisi dersleri veren Dr. Mehmet Aydın, 1977 yılında Ankara Üniversitesi Dinler Tarihi Anabilim Dalına asistan oldu.² 1980 yılında "Müslümanların Hıristiyanlığa Karşı Yazdığı Reddiyeler ve Tartışma Konuları" isimli çalışmasıyla "Dinler Tarihi Doçenti" unvanı aldı. 1987 yılında da profesör kadrosuna atandı.

1981-1982 yılları arasında Paris Sorbonne Üniversitesi'nde araştırmalarda bulunan Prof. Dr. Mehmet Aydın, 1984-1989 öğretim yılları arasında Selçuk Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi'nde Sosyoloji Bölüm

¹ Prof. Dr. Mehmet Aydın'ın özgeçmişine dair geniş bilgi için bkz. Ahmet Aras, "Prof. Dr. Mehmet Aydın'ın Hayatı ve Bilimsel Yayınları," *Dinler Tarihi Yazıları-Prof. Dr. Mehmet Aydın'a Armağan-*, ed. Durmuş Arık, Ahmet Aras ve Cemil Kutlutürk, Ankara: Berikan Yayınevi, 2022, 1-20.

² Prof. Dr. Mehmet Aydın'ın Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesinde bulunduğu sürece ilişkin geniş bilgi için bkz. Abdurrahman Küçük, "Tanyu Ekolü'nün İlk Kuşak Dinler Tarihçilerinden Azmiyle ve Çalışkanlığıyla Bir Örnek Dinler Tarihçisi: Prof. Dr. Mehmet Aydın," *Dinler Tarihi Yazıları-Prof. Dr. Mehmet Aydın'a Armağan-*, ed. Durmuş Arık, Ahmet Aras ve Cemil Kutlutürk, Ankara: Berikan Yayınevi, 2022, 33 vd.

başkanlığı yaptı. 1996-1997 Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dekan Vekilliği de yapan Prof. Dr. Mehmet Aydın, 1996-2004 yılları arasında Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dekanlığı görevinde bulundu. 01 Mayıs 2009 yılında emekli olan Prof. Dr. Mehmet Aydın, 02 Eylül 2023 yılında Hakk'ın rahmetine kavuşmuş, Konya'da Külahçı Camiinde ikinci namazını müteakip kılınan cenaze namazının ardından Hacı Fettah Mezarlığına defnedilmiştir.

Prof. Dr. Mehmet Aydın akademisyen kimliği yanında sosyal alanlarda da önemli hizmetlerde bulunmuştur. Bunun en somut ve canlı örneği, uzun yıllar Başkanlığını Prof. Dr. Abdurrahman Küçük Hocam'ın yaptığı Dinler Tarihi Derneği'nin kuruluşuna (1994) ve onun Uluslararası bir kimlik kazanmasına katkılarıdır. Nitekim o, Dinler Tarihi Derneği, 2004 yılında Avrupa Din Bilimleri Derneği (EASR) üyeliğine kabul edildikten sonra 2012 yılına kadar derneğin temsilciliğini yapmıştır.

Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesine araştırma görevlisi olarak girdiğim 1986'lı yıllarda tanıdım onu. Konya Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde Dinler Tarihi Anabilim Dalında Doçent olarak görev yapmaktaydı. Daha önce bizim fakültemizde rahmetli hocam Prof. Dr. Günay Tümer ve Prof. Dr. Abdurrahman Küçük Hocam ile birlikte çalışmışlar. Onlar üniversitelerdeki kadro yoğunluğu ve İslam Enstitülerinden çevrilen yeni İlahiyat Fakültelerine rotasyon sonucu Ankara'dan ayrılmak zorunda kalmışlar. Prof. Dr. Günay Tümer Hocam Bursa'ya, Prof. Dr. Mehmet Aydın Hocam da Konya'ya gitmişti.

Prof. Dr. Mehmet Aydın, onu yakından tanıdığım kadarıyla rotasyon olmasa da Konya'ya gitmek durumunda olmuş. Zira o, Konyalıların genel özellikleri olarak bilinen aile bağları ve hemşerilik tutkularına paralel bir şekilde nerede olursa olsun hep doğup büyüdüğü şehrin özlem ve hasretiyle yaşamıştır. Bu geleneğin devamı olarak o, Ankara'da kaldığı sürece evini Konya'da tutmuş ve üşenmeden, yorulmadan oraya gidip gelmiştir. Halk arasında dolaşan "Git gel Konya altı saat" özdeyişi tam da onun için gerçek olmuştur.

Prof. Dr. Mehmet Aydın, Konya'da yaşamakla birlikte Ankara'ya çok sık gelmiş ve başta İlahiyat Fakültesindekiler olmak üzere dostlarını ziyarette ihmal göstermemiştir. Ben onu Prof. Dr. Abdurrahman Küçük Hocam'ın odasında ve onun yanında tanıdım. Tanıştığımız ilk yılların mesafeli ve kontrollü duruşu, zaman içinde ısınarak dostluğa dönüşmüştür. Hocalarım her zaman Prof. Dr. Hikmet Tanyu Hocamız'ın talebeleri ve ilk nesil Dinler

Tarihçileri olmakla gurur duyarlardı. Ben onlardan sonraki kuşağın temsilcisi, fakat kıdemce onlara en yakın olduğum için beni de kendilerine yakın kabul ederlerdi. Bu sebeple de Mehmet Aydın Hocam Ankara'ya her geldiğinde beni mutlaka arar, Abdurrahman Küçük Hocam'ın bulunmadığı zamanlarda ondan arta kalan boşluğu benimle doldurmaya çalışırdı.

Prof. Dr. Mehmet Aydın'ın her insan gibi kendine özgü öncelikleri olmakla birlikte arkadaşlığa, dostluğa, samimiyete, sadakate değer verir, bu özelliklerde birini bulamadığı zaman ilişkilerini resmi ölçüler içinde devam ettirirdi. O duygusal bir kişiliğe sahipti. İnsanları sevmek için veya onlardan uzak kalmak için mutlaka işin duygusal yönünü keşfeder, bu durum onun insani ilişkilerinde oldukça etkili olurdu. Ahde vefaya değer verir, en azından müteakabiliyet ilkelerine sadakat gösterirdi.

Misafir etmeyi ve misafir olmayı çok severdi. Konya'daki evi misafirlerine daima açık olurdu. Onu yakından tanıdığımı zannediyorum. Her ne kadar aynı çatı altında aynı kurumda beraber olmadıkça da aynı alanın öğretim üyesi olarak yollarımız sıklıkla kesişmiş ve vefatına kadar dostluğumuz devam etmiştir. Hoş sohbet bir tavrı vardı. Neşeli, güler yüzlü, sempatik ve şakacı tavır ve söylemleri sohbetin hemen ısınmasına vesile olurdu.

Prof. Dr. Mehmet Aydın, benim akademik çalışmalarımın ve kariyerimin bütün aşamalarında bulunmuştur. Doktora tez jüri üyeliğinden itibaren her aşamada yanımda olmuştur. Onun doktora tez konusu ile benim doktora tez konum arasındaki ortak nokta Hz. Âdem ile mücadelesinde meşhur ve her insanın başına bela olan "şeytan" olmuştur. Bir araya geldiğimizde farklı düşüncelerimiz olsa da benim için ufuk açıcı katkıları olur, şeytanın Yahudilik ve Hıristiyanlıktaki konumuyla ilişkili değerlendirmelerde bulunurduk.

Prof. Dr. Mehmet Aydın, kendine özgü bir bilim insanı olarak, kendi yetiştirdiği bilim insanlarının hemen hemen bütün Yüksek Lisans ve Doktora jüri üyeliklerine davet eder, ev sahipliği konusunda en ufak bir kusur göstermemeye gayret ederdi. Adaylar tezlerini savunurken sanki birbirimizi önceden hiç tanıymıyormuşuz gibi olur, sert tartışmalara dalarlardık. O, karşılıklı fikir teatisine açık olduğu için bizim eleştirilerimizi gayet makul karşılar, kendince izah yolları düşünür, adaylarını da savunmaktan geri kalmazdı. Onunla çok sayıda Doçentlik sözlü sınav jüri üyeliklerinde beraber olduk. O, bu ortamlarda oldukça etkili olur, adaylar

daha önce duymadıkları bazı Dinler Tarihi kavramlarını ve konularını bu esnada öğrenme imkânı bulurdu.

Onu bulunduğu konuma getiren en önemli özelliklerinden biri mücadelecî ruhu ve çalışma konusundaki azim ve kararlılığıdır. Gerek Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde yaptığı hizmet ve çalışmalar gerekse Konya'ya yerleşmesi onun bu kararlılığının sonucudur. Nitekim belli bir geleneği ve birbirleriyle akrabalık bağlarıyla tahkim edilmiş olduğunu duyduğum öğretim kadrosu olan Konya Yüksek İslam Enstitüsü iken İlahiyat Fakültesine çevrilen bir kurumda, Dekan olarak görev yapması onun bu azim ve kararlılığının ürünü olsa gerektir.

Prof. Dr. Mehmet Aydın, Din Bilimleri alanında kendini yetiştirmiş bir ilahiyatçıdır. Dinler Tarihi onun özel çalışma alanı olmakla beraber Din Sosyolojisi alanında da önemli çalışmalar yapmıştır. Çok çalışkan, gayretli, hırslı bir bilim insanı olarak hayatını dolu dolu yaşamış ve kendisini tanıdığım günden itibaren devamlı üreten bir akademisyen olmuştur.

Prof. Dr. Mehmet Aydın Hocam, tercüme ve telif olarak ülkemize ve bilim camiasına pek çok eser kazandırmıştır. Bir akademisyen için uzun sayılabilecek bir süre Dekan olarak görev yapmasına karşılık ilmi faaliyetlerinden asla uzak kalmamış ve o dönemlerde bile eser üretmeye çalışmıştır. O, pek çok kişiye rehberlik ederek bilim insanı olmalarına katkı sağlamış ve emekli olduğu zaman da bulunduğu kürsüde Dinler Tarihi kadrosu yetiştirmenin manevi huzurunu yaşamıştır.

Prof. Dr. Mehmet Aydın, emeklilik sonrası da çalışmalarını kaldığı yerden değil; başladığı tempo ile devam ettirmiştir. Zira o çalışmaya hiçbir zaman ara vermemiş, teneffüs ve tatil yapmamıştır. Yaşlanmayı hiçbir zaman kabul etmeyen Prof. Dr. Mehmet Aydın Hocam ikili sohbetlerde hala çalışıyor olduğunu hissettirmek amacıyla veya eski verimliliğini yakalayamıyor olmanın verdiği duygusallıkla "Mustafa Bey artık ihtiyarladık" mazeretini öne sürerdi.

Prof. Dr. Mehmet Aydın, hareketli, kabına sığmayan, tuttuğunu koparan, taştan suyu çıkararak, araştırmayı ve ilim yapmayı seven, meraklı, gayretli, heyecanlı bir araştırmacı ve bilim adamı olarak anılacaktır. Prof. Dr. Mehmet Aydın Hocam'ı tanıtanlar onun için; "İlahiyatçı, yazar, çevirmen, akademisyen, profesör, yönetici ve dekan" gibi sıfatları kullanmışlardır. Cenab-ı Allah rahmet etsin, mekânı cennet, ruhu şad olsun.